

RESEBERÄTTELSE

Namn

År och termin för utbyte

Valdemar Kranz

HT23

Utbytesuniversitet

ISEG - Universidade de Lisboa

Utbildningsprogram

TFOFK - Fastighet och Finans

Solsken, vilda vågor och god mat, en spännande höst i Lissabon.

Innan avresa

Jag hade sedan långt innan mina studier påbörjades på KTH bestämt mig om jag får möjligheten kommer jag att åka på utbyte. Vart var obestämt men hade hört lite om Singapore och andra spännande långt borta destinationer. Nu blev det däremot Lissabon jag beslutade mig för. Lissabon blev mitt förstahandsval i ansökan då Portugal som land är en trevlig plats på jorden som jag besökt tidigare och att universitetet ISEG håller höga rankingar internationellt. Att inte bo på andra sidan jorden var ett bra val då vänner och familj enklare kan hälsa på. Förberedelsemässigt var det nästan inget mer än följa anmälningsprocessen och hitta boende. Alla kurser var på engelska och det fanns inga språkkrav på portugisiska.

Ankomst

Jag anlände till den 1a september hösten-23 tillsammans med en kursare som också hade fått utbyte vid ISEG. Det var en solig dag och närmare 30 grader varmt, mina jeans var minst sagt svettiga att ha på sig. En snabb och billig taxi-tur in till city där boendet var redo, kånka några väskor upp för två våningar trappor och sedan var det dags för en första middag på stan.

Terminen i Lissabon börjar betydligt senare än i Stockholm. Den 14e september var starten av välkomstaktiviteterna för terminen. Detta möjliggjorde en god tid att bekanta mig med närområdet och börja känna mig hemmastadd innan studiestarten. Ett organiserat mottagande fanns som innefattade en del välkomstföreläsningar för alla utbytesstudenter, lite elevmöten för att träffa lokala studenter och en mini-festival med livemusik och fest organiserat av skolan. Det fanns också självkostnadsmiddagar som gick att anmäla sig till via lokala kåren AEISEG.

Ekonomi

Jag fick bidrag från Erasmus+ och tog även merkostnads lån från CSN för att finansiera utbytet. Jag hade inte sökt några andra stipendier då jag inte fann några som var attraktiva/ åtkomliga för mig som befann mig inom EU på utbyte. Kostnadsbilderna i Lissabon är helt hanterbara bortsett från boendekostnad. Det var dyrt då jag önskade egen bostad i okej standard (då många korridor/ delade lägenheter var sunkiga). Tur nog var en av mina vänner från KTH också på utbyte till ISEG så vi kunde skaffa en egen lägenhet tillsammans med varsin sovrums. Kostade 11 000kr var per månad. Då bodde vi mitt i smeten, 7 minuter gång från skolan. Totala kostnaderna var i övrigt högre än hemma eftersom att kaka ute och göra aktiviteter fick hög prioritet. Inte minst att åka på små resor. Det fanns däremot inga obligatoriska avgifter kopplade till utbytet. Men se till att ha pengar nog sparade för att passa på när aktiviteter påbjuds, det är betydligt billigare per upplevelse vid utbyte i Lissabon bara att det blir många fler än normalt!

Boende

Boende hittade jag genom en webbsida som heter InLife, en mellanlångtidsboendeförmedlings-site. Den är som airbnb men för snäppet längre vistelser. Det kostade effektivt EUR2000/mån på två personer. Får säga klart värt det och städning ingick 2 ggr per månad. Denna prisnivå var ungefär dubbelt mot de billigaste alternativen. Standard var bra nästan svensk standard och det var väldigt rymligt jämfört med alla korridor/delade rum med delat badrum/kök. Lägenheten delade jag som nämnt med kursare från KTH, Tips är att vara ute i riktigt god tid. Maj månad är lämpligt för att boka boende till september. Annars finns enbart de dåliga ställena längre bort från city kvar. Priset är ungefär detsamma för dem bara att de bokas sist. 7 minuter dörr till dörr på campus, matbutik och allt fanns inom 200 meter hemifrån. Lite snuskiga möbler/ småsaker som är trasiga och lätt vattenskadade badrum är dock att förvänta sig. Besökte inte ett enda boende för annan utbytesstudent som inte hade några sådana men.

Skolan höll under våren innan utbytet ett webbmöte där InLife och andra aktörer (erasmus-boende förmedlare) fick presentera sina bostäder/ listningar. Det går att googla också i förväg på skolan som har guider publicerade på hemsidan, vilket var hur jag fann InLife i god tid.

Universitetet och studierna

ISEG är en fakultet under ULisboa vilket är Portugals största universitet. Jag hade uteslutande undervisning på ISEG:s egna campus som ligger bredvid Parlamentsbyggnaden. Fakulteten i sig har lite mindre än 5000 studenter och är därmed en ganska liten och mysig sektion där alla läser hyfsat samma kurser jämfört med hela Ulisboa som har 50 000+ elever. Mina kurser hölls uteslutande på engelska men nästa alla kurser finns även på portugisiska. Jämfört med Sverige är det högre närvarokrav och mindre tuffa tentamina, däremot är all examinering sammanpressad under en kort period i slutet av terminen. En stor skillnad är att föreläsningarna går senare på dagarna. Sällan hölls morgonföreläsningar. En vanlig dag kunde börja med en sen frukost ca 9.30, efter att ha distans jobbat lite med mitt svenska jobb på morgonen eller försökt hantera bakishuvudvärken. Vidare till skolan strax före lunchtid. Sedan föreläsningar från kl 12-18:30 med lite paus för att kaka en snabb macka/ liten lunch. Sedan hem för att laga middag tillsammans med klasskompisar eller kaka och gå till gymmet. Språkkurser fans på portugisiska, dessa hölls sena kvällar. Därav tog jag ej del i någon sådan.

Kurser

Kurserna på ISEG var nästan det jag förväntade mig. Jag hittade vägledning i vilka kurser jag skulle välja via den excel-fil international exchange kontoret på KTH har över tidigare godkända kurser. I och med att T5 på Fastighet och Finans består av 100% obligatoriska kurser behövde jag finna motsvarande 30hp med liknande innehåll som kan tillgodoräknas mot det innehåll som skulle undervisas i Sverige. Det behövde inte vara exakt lika men övergripande samma innehåll. Ingen surfkunskap 7,5hp godtas. Alla kurser som hållits tidigare fanns inte kvar, därmed krävdes en smula grävande för att hitta kursbeskrivningar och kurskoder via ISEG's hemsidor. Efter två eller tre turer med utbytesansvarige på KTH kunde kursvalen godkännas med en varning om att ena kursen kanske skulle vara på för hög nivå även om den innehållsmässigt godtogs. För tillgodoräkandet är det värt att i förväg ta sig tid och få kursvalen godkända samt ev. ha ytterligare någon kurs ej vald som också skulle vara godkänd i pipeline vid ev. byten på plats. Det var flera andra länder som bytte kurser på plats, de fick svårare att tillgodoräkna kursvalen vid hemkomst. Generellt examinerades alla kurser i slutet av terminen precis innan jullov eller i tentaperioden i januari för de större kurserna.

Kurserna hålls om 6hp (ETCS) eller 4hp, så 6 kurser krävdes för att få full termins studier. Mina kurser var:

ACF-E Advanced Corporate – Denna kurs fick varningen gällande nivå, tuff men lärorik. Den är innehållsmässigt toppen, och riktigt kompetent professor i finans. Däremot strikta krav på närvaro och tuffa inlämningsuppgifter. Jag skippade ordinarie tentamen och valde att skriva den på omtenta (omtenta är tre veckor efter ordinarie tenta) då viktningen av resultatet med löpande inlämningarna skulle skada slutbetyget eftersom jag slarvat en del. 6hp lång kurs.

ESB Environmental Sustainability for Businesses – Virrig professor, hon var dålig på att föreläsa och hade bruten engelska. Kursinnehållet var spännande där vi fick lära oss om hållbarhetsrapportering, fick träna på analytisk och kritisk granskning samt mycket diskussion om miljömässig hållbarhet. Examinering var enbart ett större grupparbete, inga tentamina om man inte önskade skriva för att höja betyg. Även här närvarokrav. 4hp lång kurs.

EI-E International Economics – Dassig makroekonomikurs som gick riktigt sakta. Skönt nog inga närvarokrav eller inlämningar, därmed var jag inte så uppmärksam under kursens gång. Denna kurs

skrev jag enbart tentamen, vilket var en tuff tenta. Rekommenderar ej, finns bättre ämnen att lägga tid på än en ren teorikurs med obsoleta principer. 6hp lång kurs.

OINT-E International Organizations – Hade fått om bakfoten vad innehållet i kursen skulle vara, även om den var godkänd för programmet. Handlar om NGOs, EU och diplomati. I princip en kurs i världsorganisationers historia. Från start till nu. Dialoger om nuläget i världen, politik och problem. Spännande och kul att lära sig om, examinerades redan i december med en timmeslång tentamen och en individuell inlämning med tillhörande muntlig presentation. Kul kurs! 4hp lång kurs.

MO-E Operational Marketing – Otroligt bra föreläsare! Hon var magiskt bra med hög digital kompetens och praktisk erfarenhet. Ställde tuffast krav av alla lärare men fick också eleverna engagerade. Ett stort grupparbete med analys av en lokal not-for-profitorganisation och hur den kan förbättra sitt marknadsarbete och en tvåtimmars tentamen var examineringen. Höga närvarokrav, inget problem då det var tråkigt att missa. Innehållet var mestadels brand building och corporate image. 6hp lång kurs.

RSEE Social Responsibility and Ethics – En kurs om affärsetik, aktuellt för alla som ska vara företagsledare. Problemlösningsförmåga utifrån värdegrunder och mänskliga rättigheter. En mycket snäll och rar lärare som var mycket engagerad i sitt ämne. Tog in spännande gästföreläsare och hade många case studies samt mindre uppgifter som del i bedömningen. Dessa gjordes på plats under lektion, så essentiellt högt närvarokrav. Missade man något moment fick man göra kompletteringar. Det var också en kort tentamen som skrevs redan i december även här. Betygsnivåerna styrdes till stor del av hur många av miniuppgifterna och hur väl de var gjorda. 4hp lång kurs.

Staden och landet

Ett varmt tips är att ha både Bolt och Uber apparna, det är riktigt billigt transportmedel där och betydligt tillgängligare än kollektivtrafiken. Kollektivtrafiken kostar annars EUR30/mån för ett helt upplåts kort till all kollektivtrafik i staden. Det går också att ha kort laddade med pengar vilket är vad jag körde med. Delad taxi på 4 personer är dock alltid smidigast. Ibland är det för jobbigt att gå när det är stora höjdskillnader, blir lätt svettigt i backarna av Lissabon. Hundägare är dåliga på att plocka upp sitt hundbajs vilket ställer krav på att titta vart man går. Oavsett bör man ändå ut och traska för att kunna se alla gamla parker med dess flora och torg som har historiska anor.

Underbart väder, varmt vatten och fina stränder nära till stan. Av städer var staden Sintra var särskilt makalös. Lissabon har sina fina delar det med. Att gå i botaniska trädgården var för mig en underbar aktivitet jag gjorde varannan vecka. Inga större kulturkrockar jag märkte av. Jag är inte heller någon kulturellt aktiv person, gick på några museer och det var trevligt.

Fritid och sociala aktiviteter

En stor del av utbytet bestod i att göra aktiviteter och umgås med klasskompisar eller gå på event som organiserades av Erasmus organisationerna i Lissabon. Däribland miniresor, festkvällar och sport/extremsport.

Kul minnen är att åka till Marocko och tälta i Sahara, med tillkommande dålig mage i två veckor efter. Hoppa fallskärm, roadtrip med hyrbil till Algarve kusten och partaja i Albufeira med 6 klasskompisar. Titta på världscupen i surfing i Ericeira med tyska polare. Inte minst att efter skolan ta en öl på en uteservering i en närliggande park eller åka över bron till Caparica för en EUR20 surflektion i 2 timmar. Gym gick hyfsat väl att hålla igång samt att spela lite padel ungefär två gånger i månaden med blandade klasskompisar. Sena helgnätter som slutade på någon av stadens nattklubbar var inte en ovanlighet. Det fanns också gott om DJ:s som kom och körde i Lissabon, kollade på Sydafrikanen Black Coffee och inte minst Boiler Room som kom till Lissabon med lite sköna sets.

Det var en underbar stad kulinariskt, otroligt många goda och inte allt för dyrt prissatta restauranger. Har smakat så mycket blandad mat, en vanligt förekommande helgaktivitet var att hoppa mellan restauranger och käka/dela på en mindre rätt och sedan gå vidare för nästa. Landet/ staden har en kultur av senare dagar och kvällar, att vara ute till kl.23 på en tisdag, umgås och dricka en öl eller tre var ofta förekommande även bland portugiser. Inte enbart vi utbytesstudenter även om vi hade snäppet högre frekvens. Det är kulturellt en stor del av vardagen att festa, vara ute och träffas. Barrio Alto, gamla stan, ligger 10 minuter gång från skolan och är en partygata som heter duga där det går att träffa en blandning av turister, utbytesstudenter och lokalare. Liknande stämning med mer lokala i sammanslutningen var på Santos torget som låg bredvid tågstationen med samma namn. Där fanns en bar på perrongen med DJ varje torsdag som drevs av ett lokalt konstkollektiv.

Hållbarhet

Jag kan inte säga att det var hållbart i större utsträckning än att kunna gå till campus varje dag. I form av sopsortering slängdes allt in i samma fack på sopbilen trots att separata kärl fanns vilket gjorde det menlost. På campus fanns alltid sorteringskärl som ibland var separerade mer än i bara locket. Inom hållbarhet finns det både som stad och land stor förbättringspotential.

Rekommendationer och övriga reflektioner

Utbyte ska var och en som kan, passa på att göra. Otroligt många intryck, nya människor och upplevelser kommer att göra det värt varenda krona och minut.